

УДК 378 + 371.811

ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ

Мельник Наталія Іванівна

д.п.н., доцент кафедри іноземної філології, Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій,
Національний авіаційний університет, Україна, м. Київ
n.melnyk@nau.edu.ua

ОСОБЕННОСТИ ИНОЯЗЫЧНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ АВИАЦИОННОЙ ОТРАСЛИ

Наталія Івановна Мельник

д.п.н., доцент кафедри іноземної філології Факультет лінгвістики та соціальних
комунікацій, Національний авіаційний університет, Україна, Київ
n.melnyk@nau.edu.ua

PECULIARITIES OF THE FOREIGN LANGUAGE LEARNING OF FUTURE AVIATION INDUSTRY SPECIALISTS

Nataliia Ivanivna Melnyk

Dr.Sc. (Pedagogy), Associated Professor of Foreign Philology Department, Faculty of Linguistics and Social
Communications, National Aviation University, Ukraine, Kyiv
n.melnyk@nau.edu.ua

Анотація. Сучасна підготовка майбутніх фахівців авіаційної галузі у вищих навчальних закладах покликана забезпечити отримання системних знань, напрацювання фахових умінь і навичок, що будуть становити основу компетентної підготовки та формування готовності до виконання професійних обов'язків. Основними професійними функціями фахівців авіаційної галузі є – забезпечення безпечного, регулярного і впорядкованого руху повітряних судів. Цей вид професійної діяльності, у якій фахівець повинен дотримуватися всіх правил безпеки та забезпечувати чіткість у дотриманні правил та інструкцій не лише на рідній мові, а, насамперед, на міжнародній мові авіації – англійській. Відтак, на окрему увагу заслуговує окреслення особливостей здійснення іноземної освіти фахівців авіаційної галузі, конкретизацію труднощів та окреслення етапності такої підготовки, що становить мету представленого у даній статті дослідження.

Провідними методами у реалізації мети дослідження виступають: теоретичне узагальнення проблеми іноземної підготовки майбутніх фахівців авіаційної галузі; окреслення специфіки іноземної підготовки (питання відбору змісту навчального матеріалу, визначення лексичного мінімуму, аудіювальна компетентність тощо) шляхом розробки окремих методичних рекомендацій та формулювання висновків щодо перспективності запровадження сформульованих рекомендацій.

Результати проведеного теоретико-методичного аналізу засвідчили, що ефективним механізмом реалізації завдань іноземної підготовки майбутніх фахівців авіаційної галузі є формування комунікативної компетентності у контексті дисциплін гуманітарного циклу, зокрема іноземного блоку іноземного (вивчення англійської, іспанської та інших іноземних мов), передбачає дотримання таких методичних рекомендацій: 1) результати навчання на кожному занятті повинні бути зорієнтовані на формування іноземної комунікативної компетентності; 2) зміст навчальної іноземної дисципліни має бути акцентованим формування знання лексичного мінімуму майбутніх фахівців, який забезпечуватиме розуміння ними команд, вказівок, рекомендацій, професійних та технічних інструкцій тощо; 3) організація навчального процесу повинна забезпечувати постійну активну позицію студентів у навчанні через системне запровадження інтерактивних комунікативних технологій.

Ключові слова: фахівці авіаційної галузі; іноземна підготовка; іноземна комунікативна компетентність; авіаційні спеціальності.

Аннотация. Современная подготовка будущих специалистов авиационной отрасли в высших учебных заведениях призвана обеспечить получение системных знаний, выработки профессиональных умений и навыков, которые будут составлять основу компетентной подготовки и формирования готовности к выполнению

профессиональных обязанностей. Основными профессиональными функциями специалистов авиационной отрасли является - обеспечение безопасного, регулярного и упорядоченного движения воздушных судов. Этот вид профессиональной деятельности, в которой специалист должен соблюдать все правила безопасности и обеспечивать четкость в соблюдении правил и инструкций не только на родном языке, а прежде всего на международном языке авиации - английском. Следовательно, отдельного внимания заслуживает определение особенностей осуществления иноязычного образования специалистов авиационной отрасли, конкретизацию проблем и определение этапности такой подготовки, составляет цель представленного в данной статье исследования.

Ведущими методами в реализации цели исследования выступают: теоретическое обобщение проблемы иноязычной подготовки будущих специалистов авиационной отрасли; определение специфики иноязычной подготовки (вопросы отбора содержания учебного материала, определение лексического минимума, Аудиальные компетентность и т.д.) путем разработки отдельных методических рекомендаций и формулирование выводов о перспективности внедрения сформулированных рекомендаций.

Результаты проведенного теоретико-методического анализа показали, что эффективным механизмом реализации задач иноязычной подготовки будущих специалистов авиационной отрасли является формирование коммуникативной компетентности в контексте дисциплин гуманитарного цикла, в частности иноязычного блока иноязычного (изучение английского, испанского и других иностранных языков), регулируется следующими методическими рекомендациями: 1) результаты обучения на каждом занятии должны быть ориентированы на формирование иноязычной коммуникативной компетентности; 2) содержание учебной иноязычной дисциплины должно быть акцентированным формирования знания лексического минимума будущих специалистов, который будет обеспечивать понимание ими команд, указаний, рекомендации, профессиональных и технических инструкций и тому подобное; 3) организация учебного процесса должна обеспечивать постоянную активную позицию студентов в обучении через системное введение интерактивных коммуникативных технологий.

Ключевые слова: *специалисты авиационной отрасли; иноязычная подготовка; иноязычная коммуникативная компетентность; авиационные специальности.*

Abstract. Abstract. The current training of future aviation specialists in higher education institutions is intended to ensure the acquisition of systematic knowledge, skills development and skills that will form the basis for competent training and preparation for professional duties. The main professional functions of the aviation industry specialists are to ensure the safe, regular and orderly movement of aircraft. This kind of professional activity in which the specialist must adhere to all safety rules and ensure clarity in compliance with the rules and instructions not only in his native language, but above all in the international language of aviation - English. Therefore, the special attention deserves attention to the features of the implementation of foreign language education specialists in the field of aviation, the specification of the difficulties and outline the phases of such training, which is the goal presented in this article of the study.

The leading methods in the realization of the research goal are: theoretical generalization of the problem of foreign language training of future specialists in the aviation industry; outline the specifics of foreign language training (the issue of selecting the content of the teaching material, determining the lexical minimum, listening competence, etc.) by developing separate methodological recommendations and formulating conclusions on the prospects of implementation of the formulated recommendations.

The results of the theoretical and methodological analysis showed that an effective mechanism for the implementation of the tasks of foreign language training of future specialists in the aviation industry is the formation of a communicative competence in the context of disciplines of the humanitarian cycle, in particular the foreign language unit of another language (study of English, Spanish and other foreign languages), observes the following methodological recommendations: 1) the results of training at each lesson should be oriented towards the formation of a foreign language communicative competence; 2) the content of the educational foreign language discipline should be accented with the formation of knowledge of the lexical minimum of future specialists, which will provide understanding of their teams, instructions, recommendations, professional and technical instructions, etc.; 3) the organization of the educational process should ensure a continuous active role of students in learning through the systematic introduction of interactive communication technologies.

Key words: *specialists of aviation branch; foreign language training; foreign language communication competence; aviation specialties.*

Постановка проблеми. Якісна професійна підготовка майбутніх фахівців різних галузей в Україні на сучасному етапі розвитку вищої освіти не можлива без врахування загальноєвропейських та світових вимог до професійної компетентності, пріоритетними з яких є: іншомовна, цифрова та громадянська підготовленість кадрів. Означені пріоритети детермінуються, насамперед, особливостями сучасного устрою світового суспільства, процесами економічної та суспільної інтеграції, інформатизацією комунікативного простору кожного індивіда та потребами мирного співіснування у глобалізованому світі. Особливою категорією фахівців, які безпосередньо беруть участь у процесах глобалізації та комунікації є кадри міжнародної транспортної галузі, яка забезпечує найшвидші переміщення по всьому світі, зокрема фахівці авіаційної галузі. Окреслена категорія фахівців є безпосередньою ланкою міжнародної суспільної комунікації, а відтак, особлива увага у їхній професійній підготовці належить іншомовній підготовці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначимо, що проблеми іншомовної підготовки фахівців авіаційної сфери стали об'єктом досліджень провідних українських науковців: у працях Б. Алякринського, В. Колосова, А. Пчелінова та інших представлено питання мовлення авіаційних операторів; О. Васюкович дослідила проблему формування професійної готовності майбутніх авіадиспетчерів до ведення радіообміну у нестандартних ситуаціях [6]. Особливим доробком у питанні формування мовної компетентності майбутніх фахівців авіаційної галузі (пілоти та авіадиспетчери) визначається дослідження О. Ковтун, в якому представлено теоретичні та методичні аспекти процесу професійної підготовки майбутніх працівників авіакомпаній [1].

У європейському контексті іншомовна освіта та комунікативна компетентність фахівців різних галузей розглядається в різних аспектах професійної підготовки. Так, Відповідно до положень «Хартії Ради Європи з освіти для демократичного громадянства й освіти з прав людини» від 11 травня 2010 року «...компетентність людини не обмежується лише когнітивною складовою; у структуру поняття долучені функціональні аспекти професійної діяльності (наявність технічних навичок), міжособистісні характеристики (соціальні або організаційні навички) та етичні цінності [11, с. 47-48]. Аналіз свідчить, що в переважній більшості вітчизняних досліджень тематика обмежується вивченням проблем формування іншомовної компетентності в контексті професійної підготовки фахівців. Водночас, на окрему увагу заслуговує також і окреслення особливостей здійснення іншомовної освіти фахівців авіаційної галузі, конкретизацію труднощів та окреслення етапності такої підготовки, що становить **мету** представленого у даній статті дослідження.

Провідними **методами** у реалізації мети запропонованого дослідження виступають: теоретичне узагальнення проблеми іншомовної підготовки майбутніх фахівців авіаційної галузі; окреслення специфіки іншомовної підготовки (питання відбору змісту навчального матеріалу, визначення лексичного мінімуму, аудіювальна компетентність тощо) шляхом розробки окремих методичних рекомендацій та формулювання висновків щодо перспективності запровадження сформульованих рекомендацій.

Виклад основного матеріалу. Сучасна підготовка майбутніх фахівців авіаційної галузі у вищих навчальних закладах покликана забезпечити отримання системних знань, напрацювання фахових умінь і навичок, що будуть становити основу компетентної підготовки та формування готовності до виконання професійних обов'язків. Основними професійними функціями фахівців авіаційної галузі є забезпечення безпечного, регулярного і впорядкованого руху повітряних судів. Цей вид професійної діяльності, у якій фахівець повинен дотримуватися всіх правил безпеки та забезпечувати чіткість у дотриманні правил та інструкцій не лише на рідній мові, а, насамперед, на міжнародній мові авіації – англійській. Міжнародна організація цивільної авіації прийняла ряд міжнародних стандартів та рекомендацій, що регламентують роботу пілотів, льотних екіпажів, авіаційних диспетчерів, співробітників наземних служб та служб технічного обслуговування, а також вимог до безпеки та порядку роботи міжнародних аеропортів. Згідно з нормативними документами Міжнародної організації цивільної авіації англійська авіаційна мова є основною мовою радіообміну [10]. Оскільки, вивчення англійської авіаційної мови є обов'язковою умовою професійної діяльності майбутніх фахівців авіаційної галузі, то іншомовна підготовка (мовна та комунікативна компетентність) є важливим елементом професійної компетентності означеної категорії фахівців, що визначає готовність і здатність вести діалог як на рідній, так і на англійській авіаційній мовах, передусім, у безпосередній професійній діяльності та у стресових ситуаціях зокрема. Українські дослідники по-різному підходять до визначення поняття “іншомовна комунікативна компетентність”, визначаючи його як знання, уміння та навички, необхідні для розуміння чужих і власних програм мовленнєвої поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування, зміст яких охоплює знання основних понять лінгвістики мови (стилі, типи, способи зв'язку речень у тексті), навички та уміння аналізу тексту та власне комунікативні надбання [2, с. 6-7]; знання мови, високий рівень практичного володіння як вербальними, так і невербальними її засобами, а також досвід володіння мовою на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретної мовленнєвої ситуації [5, с. 8]. Якщо професійна компетентність визначається ступенем володіння ключовими, базовими компетенціями [8], то іншомовна компетентність як набір компетенцій включає в себе: лінгвістичну компетенцію (володіння мовними засобами, знання мовного матеріалу, правил його оформлення

та оперування); тематичну компетенцію (володіння екстралінгвістичною інформацією); прагматичну компетенцію (здатність користувача логічно пов'язувати речення з метою продукування зв'язних відрізків мовлення); соціокультурну компетенцію (знання соціокультурного контексту); компенсаторну компетенцію (вміння досягти взаємопорозуміння); навчальну компетенцію (вміння користуватися довідковою літературою та словником для забезпечення адекватного засвоєння мови з метою професійного спілкування); комунікативну компетенцію (уміння спілкуватися без створення напруги з співбесідником, тобто вміння співпрацювати). Отже, іншомовною комунікаційною компетентністю майбутнього фахівця авіаційної галузі будемо вважати якість цього фахівця, що включає в себе сукупність компетенцій щодо володіння іноземною (англійською авіаційною) мовою в інтеграції з професійними знаннями, вміннями, навичками та здатність вирішувати проблеми, які виникають у професійному та соціокультурному мовних середовищах.

Професійна діяльність майбутніх фахівців авіаційної галузі передбачає постійний зв'язок – авіадиспетчера із членами екіпажу, пілотів з авіадиспетчером та пасажиром тощо. Так, радіообмін інформації вимагає від обох сторін авіаперельотів розвинених іншомовних комунікативних умінь, які мають в обов'язковому порядку бути сформовані під час професійного навчання, що також визначає іншомовну комунікативну компетентність авіапрацівників, як ключову професійної компетентності фахівців авіаційної галузі. Згідно із результатами досліджень О. Пітеля у сучасній авіації виокремлюють такі лінгвістичні аспекти ведення радіообміну, як: лаконічність; однозначність; відносна свобода побудови висловлювання; типова фразеологія; максимальне використання стандартних слів і фраз; чітка та зрозуміла вимова; уникнення багатослів'я в стандартних умовах; використання нестандартних мовних одиниць у нестандартних ситуаціях [4, с. 192]. Оскільки в процесі вивчення англійської мови майбутніми фахівцями авіаційної галузі важливим методичним аспектом є врахування такої специфіки професійної комунікації, то змістом іншомовної підготовки має бути передбачено вивчення такого виду лексики та особливостей її застосування.

Дослідження питання іншомовної комунікативної підготовки вказують на важливість її у структурі професійної компетентності фахівців авіаційної галузі. Так, у концептуальній моделі SHEL (Software, Hardware, Environment, Liveware) дисципліна «Іноземна мова» (IM) функціонує в декількох інтерфейсах. В інтерфейсі суб'єкт – об'єкт IM функціонує в технічному забезпеченні іноземного літака, маркуванні на приладах. У суб'єктно-процедурному інтерфейсі IM виявляється в нормативних документах, інструкціях щодо виконання польотів, контрольних переліках, стандартних експлуатаційних правилах та програмному забезпеченні. Найбільш вагоме значення має інтерфейс суб'єкт – суб'єкт, оскільки він передає комунікацію між пілотом та диспетчером, а це обов'язкове використання IM на міжнародних повітряних трасах. У документі 9835 ICAO зазначено, що у трьох катастрофах, ніби відмінних за своєю суттю (зіткнення літаків на землі, повне вироблення палива, зіткнення літака з землею) 800 людей загинуло через недостатній рівень володіння екіпажем англійською мовою [3, с. 195].

Міжнародною організацією цивільної авіації (ICAO) розроблено систему обов'язкового тестування з англійської мови за шестирівневою шкалою, в якій визначено шість параметрів рівня володіння англійською мовою: вимова; структура; словниковий запас; швидкість мовлення; розуміння; взаємодія зі співрозмовником. За цією шкалою четвертий рівень прийнято вважати за робочий з такими вимогами [9].

1. Вимова, наголос, ритм та інтонація знаходяться під впливом рідної мови, але тільки іноді заважають легкості розуміння.

2. Основні граматичні структури та моделі речень використовуються творчо і звичайно добре контролюються. Помилки можуть виникати, особливо в незвичайних та несподіваних умовах, але рідко заважають розумінню.

3. Обсяг та точність лексичних одиниць звичайно відповідають умовам для ефективного спілкування на загальні, конкретні та пов'язані з роботою теми. Коли словникового запасу недостатньо в незвичайних та несподіваних умовах, часто успішно використовується перефразування.

4. Темп мовлення достатній, може бути зниження швидкості з переходу від шаблонного та розповідного мовлення до спонтанної бесіди, але це не заважає ефективному спілкуванню. Обмежено використовуються дискурсивні маркери та сполучні слова. Заповнювачі мовлення не заважають.

5. Розуміння цілком правильне на загальні, конкретні та пов'язані з роботою теми, коли використовується акцент чи варіант мови. Коли мовець зустрічається з лінгвістичною або ситуативною складністю, чи несподіваним поворотом подій, розуміння може бути сповільнене чи потребувати додаткових роз'яснювальних стратегій.

6. Відповіді звичайно негайні, влучні та інформативні. Обмін репліками може бути ініційований чи підтриманий, коли трапляється неочікуваний поворот подій. З очевидним незрозумінням мовець справляється, використовуючи стратегії з перевірки, запиту чи з'ясування [3].

Практика вітчизняних вузів пропонує різні форми організації іншомовної підготовки майбутніх фахівців. Зазначимо, що (окрім класичних лекцій, семінарів та практичних занять широко практикується практика і навчання у центрах професійної підготовки, відвідування яких передбачає своєрідне «занурення» майбутніх фахівців авіації у безпосередню професійну практику на летищах та створюються ситуації іншомовної комунікації. Отже, в методичному блоці у процесі організації взаємодії студентів з викладачем та між собою важливо здійснювати таку постановку завдань, які передбачають формування конкретних іншомовних комунікативних навичок, таких як: сповіщення та інформування пілота (чи авіадиспетчера) іноземною мовою (найчастіше англійською), повідомлення команди (вказівок), розуміння та правильна інтерпретація отриманих команд чи вказівок, які формують мінімум іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців авіаційної галузі. Це означає, що в переліку освітніх результатів кожної форми організації (семінар, лекція, практичне заняття) окрім суто навчальних завдань мають бути сформульовані ще й такі, що спрямовані на:

- залучення студента до активної іншомовної комунікативної діяльності, що супроводжується внутрішньою розумовою активністю (паралельно з освоєнням мовних знань студент формує мовленнєві навички, та систему цінностей, що визначаються його професійними обов'язками);

- з пасивного споживача знань студент повинен стати активним суб'єктом освітньої діяльності, що забезпечує послідовну та ефективну реалізацію комунікативного підходу тощо.

На практиці однією з основних умов формування іншомовної комунікативної компетентності студентів авіаційних спеціальностей є забезпечення позитивної мотивації оволодіння студентами вміннями іншомовного спілкування (професійно-пізнавальний інтерес, позитивне ставлення до навчання, потреба в професійному самовдосконаленні) на основі формування усвідомлення значущості вивчення іноземної мови (англійської авіаційної) для майбутньої професії та розуміння рівня відповідальності та знання мови, як засобу гарантування безпеки авіаперельотів. З метою формування мотивації постає необхідність відбору матеріалу, який використовується на занятті, був цікавим (наприклад, цікавий текст за професійним спрямуванням, перегляд відеокліпів з документальних та художніх фільмів мовою оригіналу (англійською) тощо). На окрему увагу заслуговують методи організації взаємодії майбутніх фахівців авіаційної галузі на занятті, а саме використання колективних та групових форм роботи (ігри-конкурси, рольові та ділові ігри, розігрування діалогів тощо).

Засвоєння складників іншомовної комунікативної компетентності студентів авіаційних спеціальностей відбувається результативніше в умовах інтенсивної мовленнєвої діяльності, особливо в нових для них професійно-орієнтованих ситуаціях. В цьому контексті йдеться про діяльнісний підхід в іншомовній підготовці. Необхідно стимулювати розумово-мовленнєву активність студентів, залучати їх до безпосередньої участі в мовленнєвій діяльності та максимально збільшувати їхню активну участь як у самостійній роботі, так і колективних формах навчальної взаємодії. Обов'язковою умовою проведення бесіди іноземною мовою є створення максимально наближеної до реальної мовленнєвої ситуації, яка спонукає студента до самостійного висловлювання, вдосконалює мовленнєву реакцію та компенсує відсутність природного іншомовного оточення. Створенню мовленнєвої ситуації під час бесіди допомагає: використання

тематики, близької особистим та професійним інтересам студентів; широке застосування технічних джерел інформації; використання наочних посібників.

Процес удосконалення іншомовної комунікативної підготовки майбутніх фахівців авіаційної галузі передбачає також і впровадження форм навчання, спрямованих на професійну діяльність студентів: започаткування практики коротких інформаційних повідомлень іноземною мовою на заняттях з професійної підготовки; створення бази аудіоматеріалів з іноземної мови у форматі MP3 для використання студентами аудіозаписів під час самостійних занять; використання ресурсів центрів самостійної іншомовної підготовки та інших технічних засобів навчання іноземних мов; використання ресурсів Інтернет з метою адаптації слухачів до віртуального іншомовного середовища; використання ресурсів дистанційного навчання іноземних мов, створення електронних підручників з іноземних мов та тестування на платформі Moodle тощо.

Одним з ефективних і провідних методів професійної підготовки фахівців авіаційної галузі є авіатренажер. Під час льотного навчання особливу увагу в цій школі звертають на попередню підготовку до польоту. У процесі переходу до нового польотного завдання організують тренування на авіатренажерах для досягнення автоматизму дій у польоті. При цьому необхідно збагнути специфіку техніки виконання кожного елемента польоту або фігури пілотажу, а після польоту обов'язково проаналізувати причини допущених помилок [7]. Однак, дуже важливим є також вправлення майбутніх авіапрацівників у іншомовній комунікації під час таких тренувань, оскільки вони також передбачають стресовий фактор та автоматизують іншомовні комунікативні навички майбутніх фахівців авіаційної галузі в стані стресу.

Проведений аналіз особливостей та практики формування іншомовної комунікативної компетентності студентів технічних спеціальностей дає підстави для певних висновків: 1) основними функціями іншомовної комунікативної компетентності є інформаційна, організаційна, експресивна; 2) однією з основних умов формування іншомовної комунікативної компетентності є мотивація; 3) оптимізація формування іншомовної комунікативної компетентності досягається впровадженням певних інноваційних форм та напрямків навчання; 4) процес формування іншомовної компетентності майбутніх фахівців авіаційної галузі супроводжується багатоаспектними проблемами теоретичного та практичного характеру; 5) іншомовна комунікативна компетентність дозволяє отримувати відповідну іншомовну інформацію на професійні теми, використовувати її для професійного самовдосконалення, компетентно висловлювати свою думку в процесі вербальної і невербальної взаємодії з іншими суб'єктами професійної діяльності.

Таким чином, можемо стверджувати, що ефективним механізмом реалізації завдань іншомовної підготовки майбутніх фахівців авіаційної галузі є формування комунікативної компетентності у контексті дисциплін гуманітарного циклу, зокрема іншомовного блоку іншомовного (вивчення англійської, іспанської та інших іноземних мов), передбачає дотримання таких методичних рекомендацій: 1) результати навчання на кожному занятті повинні бути зорієнтовані на формування іншомовної комунікативної компетентності; 2) зміст навчальної іншомовної дисципліни має бути акцентованим формування знання лексичного мінімуму майбутніх фахівців, який забезпечуватиме розуміння ними команд, вказівок, рекомендацій, професійних та технічних інструкцій тощо; 3) організація навчального процесу повинна забезпечувати постійну активну позицію студентів у навчанні через системне запровадження інтерактивних комунікативних технологій.

Висновки. Результати проведеного дослідження дозволяють констатувати, що особливостями іншомовної підготовки фахівців авіаційної сфери полягають у дотриманні таких етапів:

1) Підготовчий (здійснюється діагностика рівнів сформованості іншомовної компетентності, іншомовної комунікативної компетентності, відбувається ознайомлення студентів із метою та завданнями іншомовної дисципліни професійної підготовки фахівців авіаційної галузі);

2) Базовий (безпосереднє подальше вивчення граматики, лексики, практика в аудіюванні лексики спеціальності, розучування іншомовних текстів, пов'язаних з тематикою спеціальності, розвиток монологічної та діалогічної іншомовної комунікації);

3) Занурення (відбувається поглиблення учасників освітнього процесу в іншомовне освітнє середовище, що передбачає роботу з інструкціями на іноземній мові, технічних характеристик авіаційної техніки та цифрового забезпечення, командних розпоряджень, вказівок та приписів, міжнародних рекомендацій, професійних вимог та обов'язків тощо, вправлення в комунікації);

4) Автоматизація (відпрацювання отриманих комунікативних навичок та іншомовних знань на практиці та в спеціально створених ситуативно-комунікативних ситуацій в процесі безпосередньої професійної практики). Водночас, зазначимо, що результати анкетування, проведеного серед майбутніх фахівців авіаційної галузі спонукають на подальший пошук інноваційних підходів, засобів та методів розвитку у студентів авіаційних спеціальностей іншомовної комунікативної компетентності з урахуванням зарубіжного досвіду, відкритим залишається питання коректної діагностики іншомовної мовної та мовленнєвої компетентностей, а також методологічні підходи до іншомовної підготовки фахівців авіаційної галузі, що становить перспективу подальших досліджень проблеми.

References:

1. Богуш А. М., Ковтун О. В. Теоретичні і практичні аспекти формування мовної компетентності майбутніх пілотів і авіадиспетчерів / А. М. Богуш, О.В. Ковтун // Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Серія : Філологія. Педагогіка. – 2014. – Вип. 4. – С. 66-74. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vntufil_2014_4_9.
2. Павленко О.О. Формування комунікативної компетенції фахівців митної служби в системі неперервної професійної освіти: Авт. дис. ... док. пед. наук : 13.00.04. – Київ, 2005. – 40 с.
3. Печена Л. С. Формування ключових компетентностей майбутніх авіаційних диспетчерів як умова готовності до професійної діяльності /Л. С. Печена// Вісник НАУ. 2011. – №2. – С. 193-198.
4. Пітель О. М. Формування готовності майбутніх авіаційних диспетчерів до введення радіообміну англійською мовою / О. М. Пітель // Вісник НАУ. – 2010. – № 2. – С. 192.
5. Федоренко Ю.П. Формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 "Теорія навчання" / Ю.П. Федоренко. – Луцьк, 2005. – 20 с.
6. Формування професійної готовності майбутніх авіадиспетчерів до ведення радіообміну у нестандартних ситуаціях [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Васюкович Оксана Миколаївна ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. – Київ, 2018. - 20 с.
7. Харченко В. П. Автоматизація процесу професійного відбору авіаційного персоналу цивільної авіації / В. П. Харченко, Ю. В. Чинченко // Вісник НАУ. – 2006. – № 2. – С. 34.
8. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А.В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – 284 с.
9. Doc 9835 – AN/453. Manual on the Implementation of ICAO Language Proficiency Requirements // ICAO, 2004. – 149 p.
10. ICAO : Safety Reports <https://www.icao.int/safety/Pages/Safety-Report.aspx>
11. Terminology of European Education and Training Policy: a selection of 100 key terms / CEDEFOP. European Centre for the Development of Vocational Training. – Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2008 – 246 p.